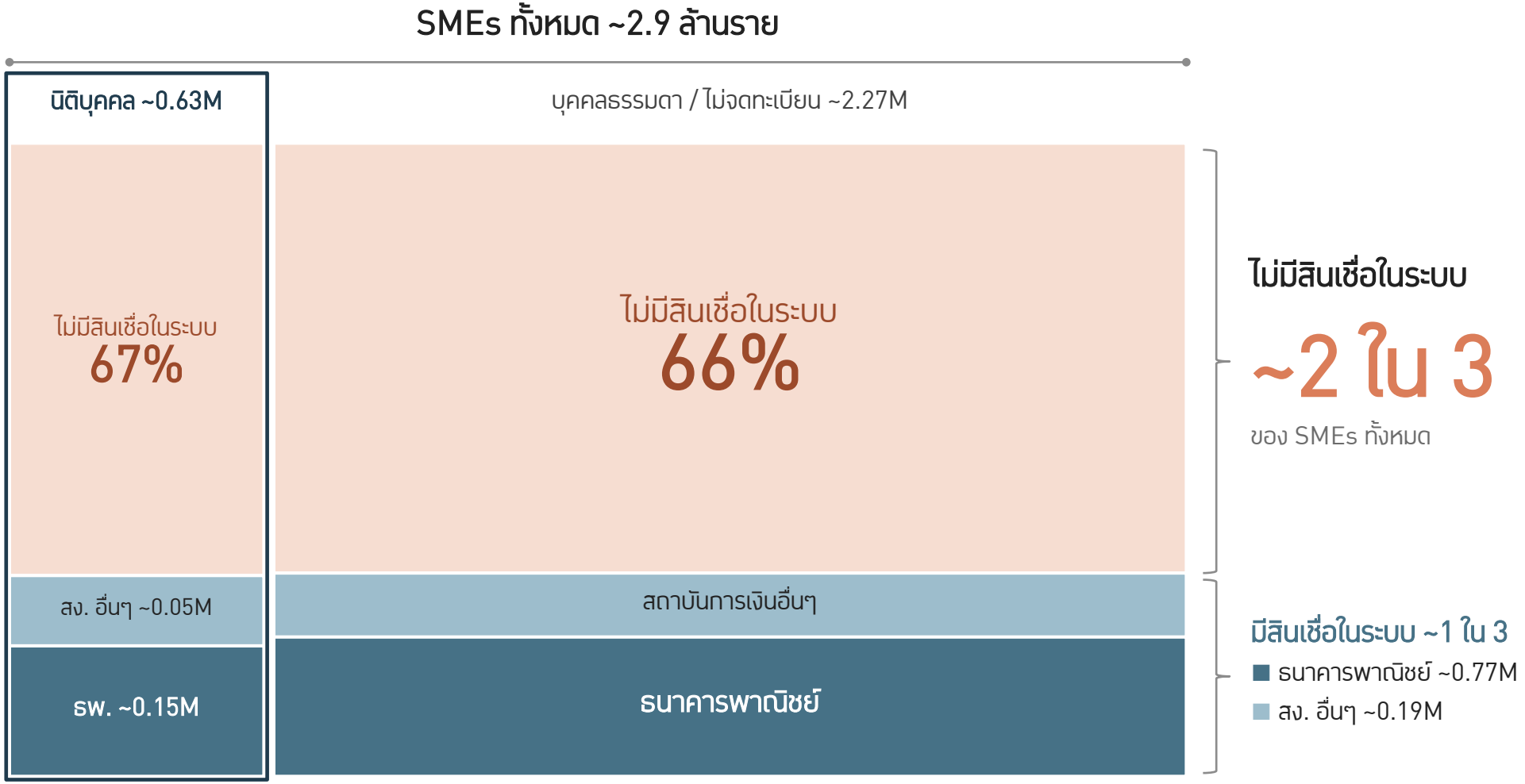
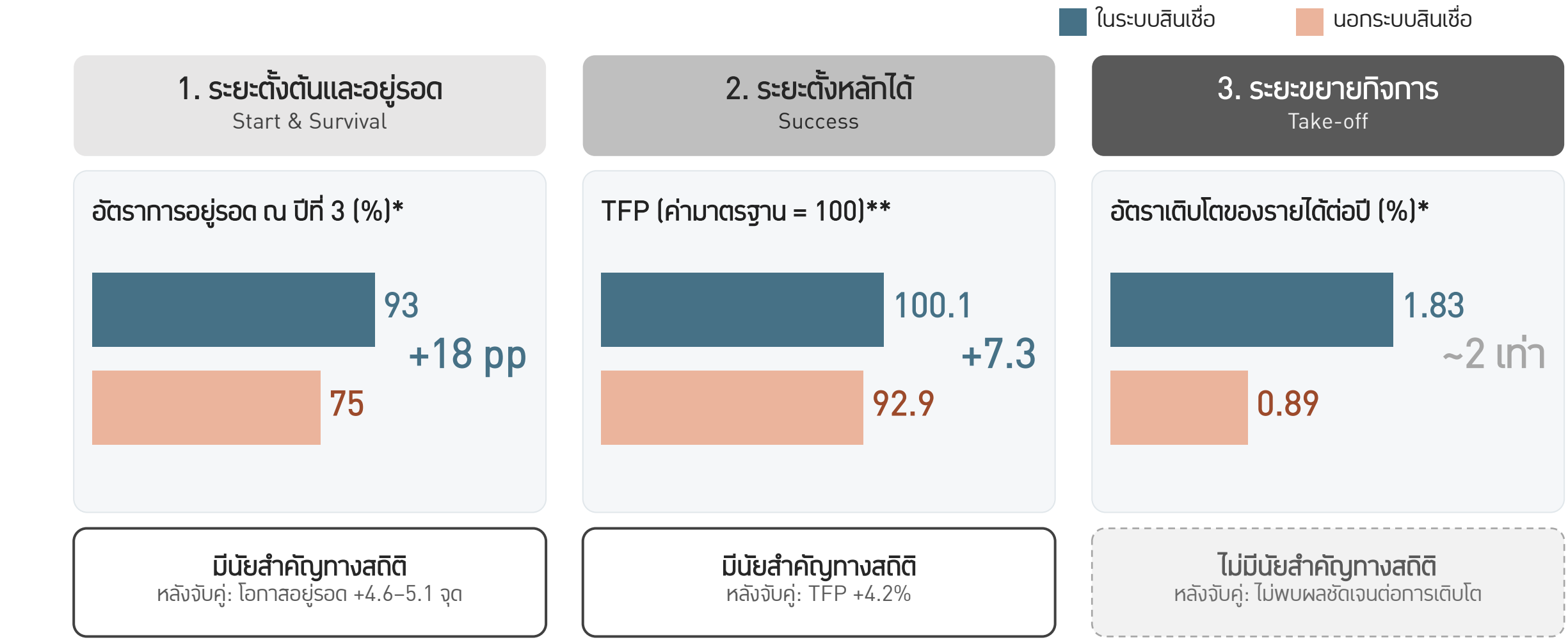
โลกการเงินของ SMEs ไทย
ส่วนใหญ่อยู่ นอกระบบ

ที่มา: DBD, สสว. และ NCB (ข้อมูล ณ ธ.ค. 2567) · พื้นที่แต่ละช่องเทียบสัดส่วนตามจำนวนราย "ผู้ขอหรือผู้ให้ที่เปลี่ยนไป: ชวนสำรวจอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อ SMEs ไทยในทศวรรษที่ผ่านมา" aBRIDGEd ฉบับที่ 31/2569, PIER
หมายเหตุ: นิติบุคคลนับเฉพาะรายที่ยื่นงบการเงินและมีข้อมูลบ่งชี้ว่ายังประกอบกิจการอยู่

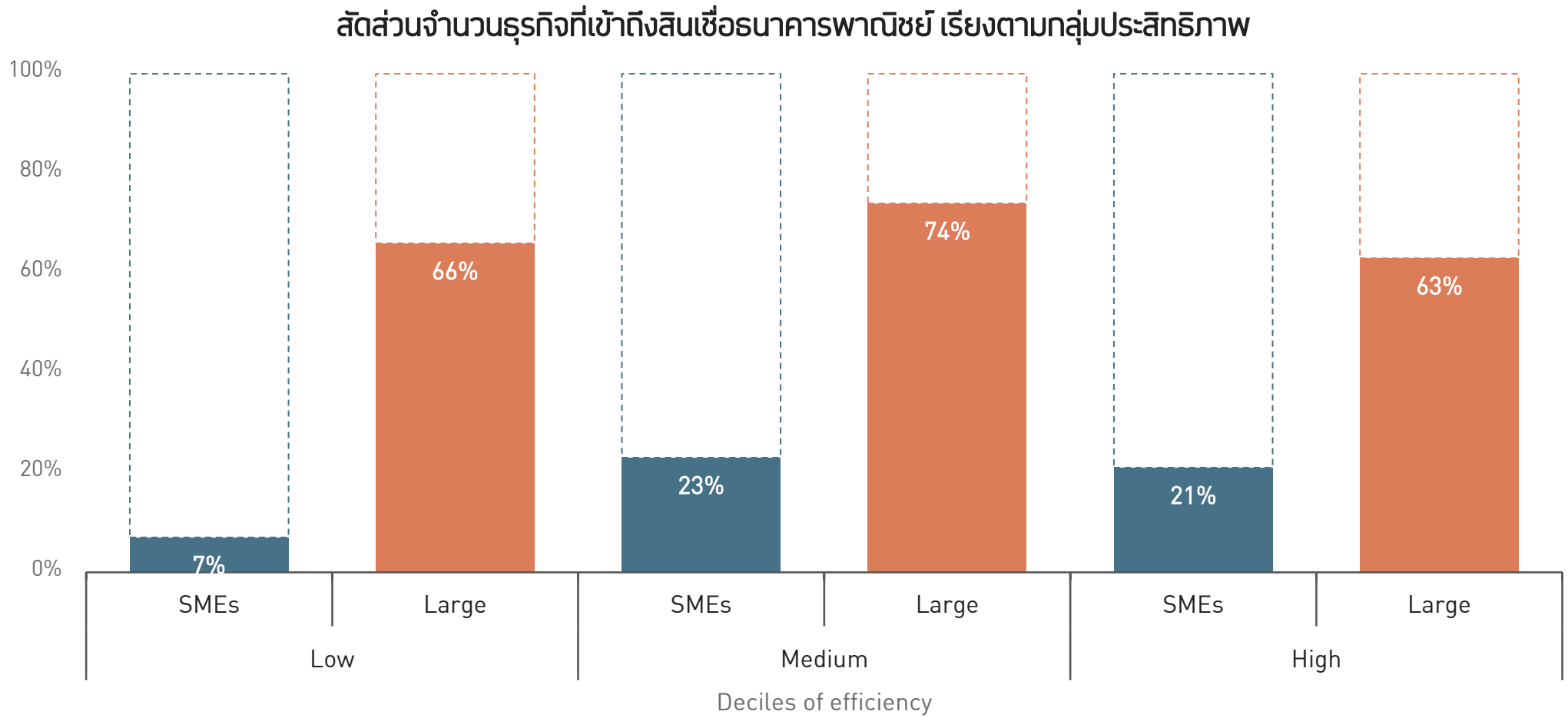
ในระบบ มีแนวโน้มจะไปได้ไกลกว่า
โดยเฉพาะในระยะ ‘ตั้งต้น’

หมายเหตุ: กราฟแท่งเป็นการเปรียบเทียบเชิงพรรณนา; แถบด้านล่างสรุปผลหลังจับคู่กิจการที่คล้ายกัน (PSM–DiD) จาก PIER aBRIDGEd “เกิด เก่ง ก้าว แกร่ง: บทบาทของสินเชื่อในวงจรชีวิตของ SMEs” (2569);
* ข้อมูล CPFS ปี 2016–2024; ** ข้อมูลสำมะโนอุตสาหกรรม ปี 2022, weighted median ปรับเป็นดัชนี

แต่ระบบยังทำหน้าที่คัดกรอง ‘ศักยภาพ’ ได้ไม่ดีนัก

แม้แต่ SMEs ที่ ‘เก่ง’ ยังเข้าถึงได้น้อยกว่ารายใหญ่ที่ ‘ไม่เก่ง’

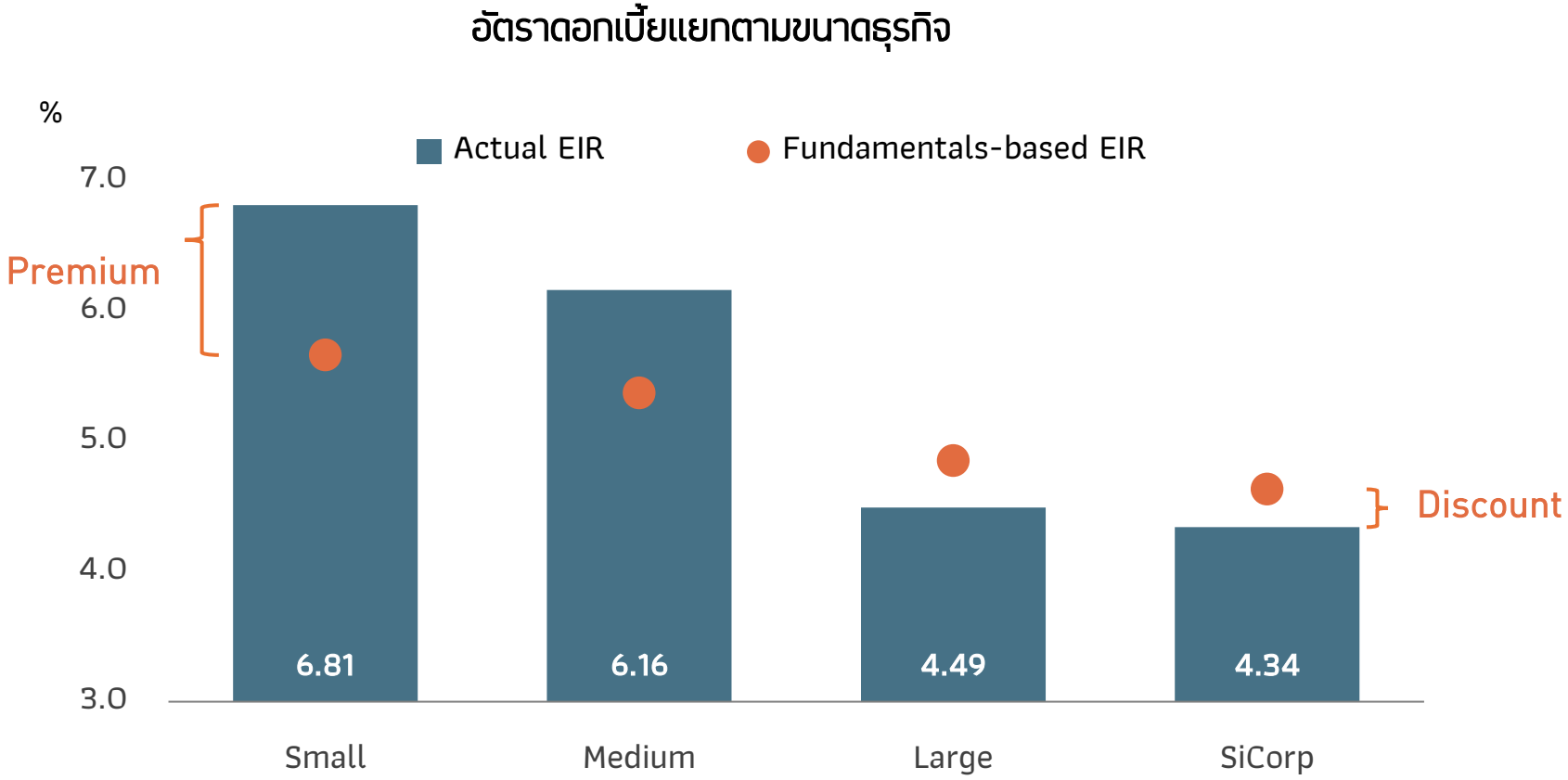

ที่มา: ข้อมูล DBD และ RDT ปี 2024

หมายเหตุ: ไม่นับรวมกิจการในภาคการเงินและประกันภัย ภาครัฐ กิจกรรมของครัวเรือน และองค์การระหว่างประเทศ/นิยามการเข้าถึงสินเชื่อคือธุรกิจที่มียอดคงค้างไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท/efficiency วัดจากประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์ (asset turnover = รายได้ / สินทรัพย์รวม)

เมื่อเข้าถึงได้ SMEs ก็จ่าย**แพงกว่า**

...ต้นทุนสูงเกินกว่า ‘ความเสี่ยงจริง’ สะท้อน friction อื่นนอกเหนือปัจจัยพื้นฐาน

หมายเหตุ: 1) คำนวณโดยใช้ regression analysis ควบคุมผลจากปัจจัยพื้นฐานของ firm (profitability, liquidity, stability, solvency, efficiency, หลักประกัน) และอุตสาหกรรม
2) EIR คือ อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยตลอดอายุสัญญา ถ่วงน้ำหนักตามยอดคงค้างสินเชื่อ
3) SiCorp คือ กลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ 25 กลุ่มเครือข่ายที่มีความสำคัญต่อระบบการเงิน

ที่มา: บทความ “Misallocation: โจทย์ใหญ่ของภาคการเงินในการเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจไทย” (aBRIDGEd No.19/26) สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์

โจทย์ของการเงินในภาคธุรกิจ
คือเรื่อง ‘การจัดสรรทรัพยากร’

?

ทำไมระบบจึงยังไม่สามารถจัดสรรทุน
ไปสู่ธุรกิจ **2 ใน 3** ที่อยู่นอกระบบ
ซึ่งอาจมี**ศักยภาพ** ได้?

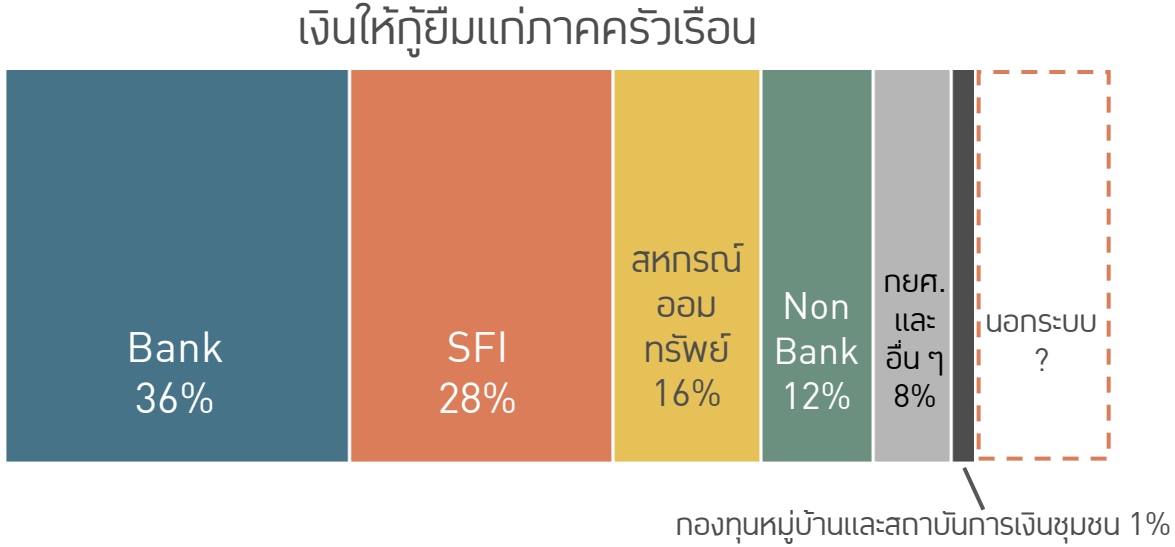
ระบบการเงินไทยมีประสิทธิภาพสูง เข้าถึงได้

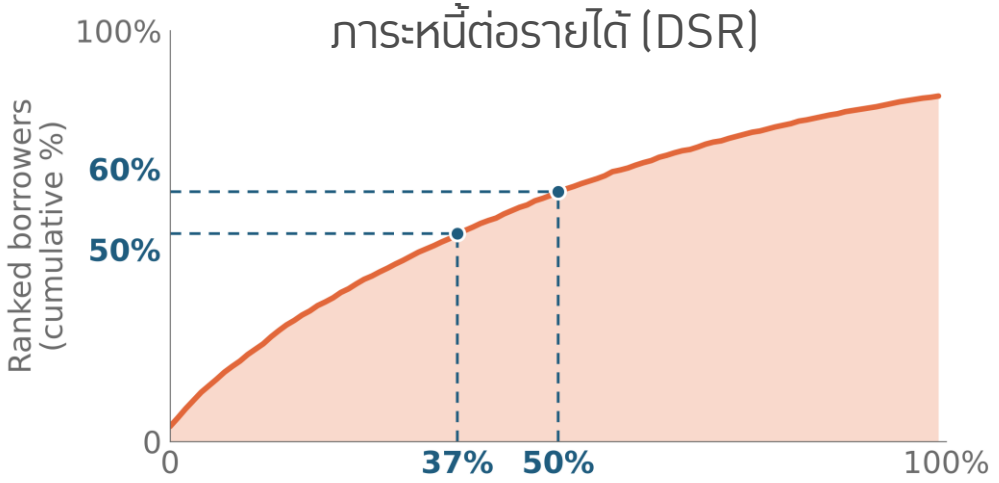
ครัวเรือนเข้าถึงการเงิน ได้ในวงกว้าง

- 90% ของคนไทย มีบัญชีเงินฝาก
- 83% ใช้ digital payment; เพิ่ม 2 เท่าใน 10 ปี
- 61% ของประชากรวัยทำงาน มีสินเชื่อในระบบ

แต่สุขภาพการเงินครัวเรือน ยังเปราะบาง

- 36% ออม 13% ออมเพื่อเกษียณ 2% ลงทุน
- ภัยการเงิน เพิ่มขึ้นและบั่นทอนความเชื่อมั่น
- 40% หนี้เกินตัว 20% มีปัญหาชำระหนี้

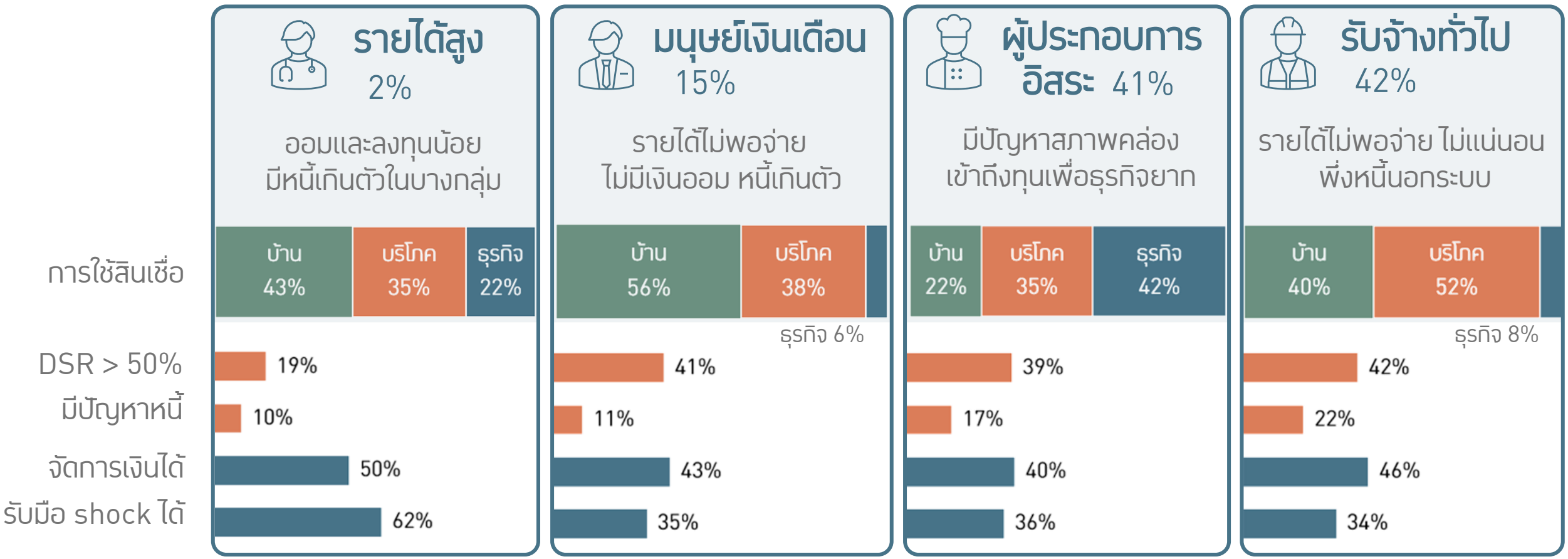

หมายเหตุ: อื่น ๆ รวม บริษัทประกัน โรงรับจำนำ สหกรณ์ประเภทอื่น ๆ และสถาบันการเงินในระบบที่ให้สินเชื่ออื่น ๆ
ที่มา: ธปท., สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, กรมพัฒนาชุมชน

ที่มา: สำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน 2568; สำรวจการติดตามระดับความรู้และการเข้าถึงบริการทางการเงินของครัวเรือน 2567; DSR จากเครดิตบูโร ณ มิ.ย. 2569

สุขภาพทางการเงินของครัวเรือนไทย:
หนี้สูง ขาดความมั่นคง ขาดภูมิคุ้มกัน

โจทย์ของภาคการเงิน

เข้าถึงการออม/ลงทุน
เข้าถึงสินเชื่ออย่างมีคุณภาพ

เข้าถึงทุนเพื่อธุรกิจมีสภาพคล่อง/เติบโต

การเงินช่วยเป็น safety net

ที่มา: สำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน 2568; สำรวจการติดตามระดับความรู้และการเข้าถึงบริการทางการเงินของครัวเรือน 2567; ข้อมูลสินเชื่อเพื่อการกำกับดูแลสถาบันการเงิน 2569

โจทย์ ของภาคการเงิน ในการปลดล็อกศักยภาพครัวเรือนไทย

เข้าถึงสินเชื่อ
อย่างมีคุณภาพ

หนี้ครัวเรือน

Beyond สินเชื่อ
การออม · Trust
Fairness · Literacy

อุปสรรค ในตลาดสินเชื่อ

‘friction 2 ด้าน’ ที่มีส่วนทำให้ SMEs 2 ใน 3 ยังอยู่นอกระบบสินเชื่อ

FRICTION 1

ข้อมูลไม่สมมาตร

Asymmetric information

FRICTION 2

กระจุกตัวสูง

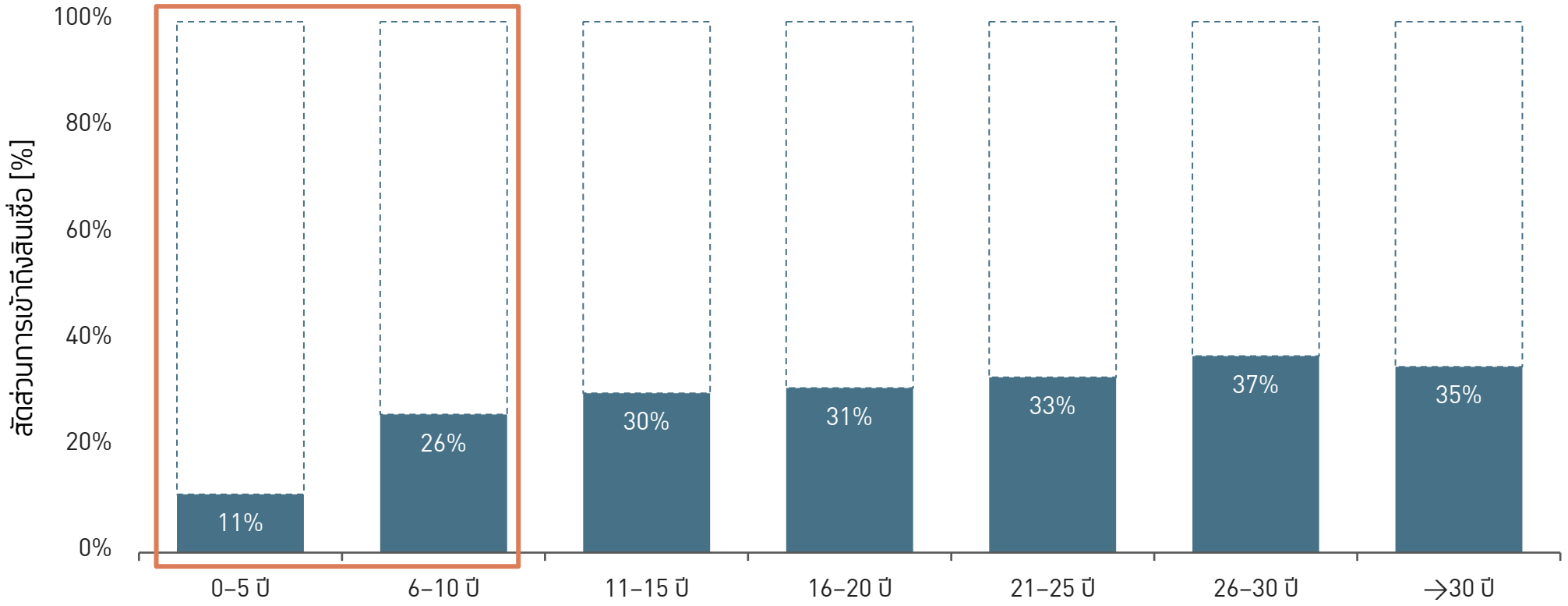
Concentrated market

อายุน้อย สะท้อนว่าธนาคารยังมี ‘ข้อมูล’ จำกัด

แม้ ‘เก่ง’ แต่ถ้ายัง ‘ใหม่’ ก็เข้าถึงสินเชื่อ ธพ. ได้เพียง 11%

FRICTION 1 ข้อมูล

สัดส่วน SMEs ที่เข้าถึงสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามอายุธุรกิจ เฉพาะกลุ่ม Top 30% highest efficiency

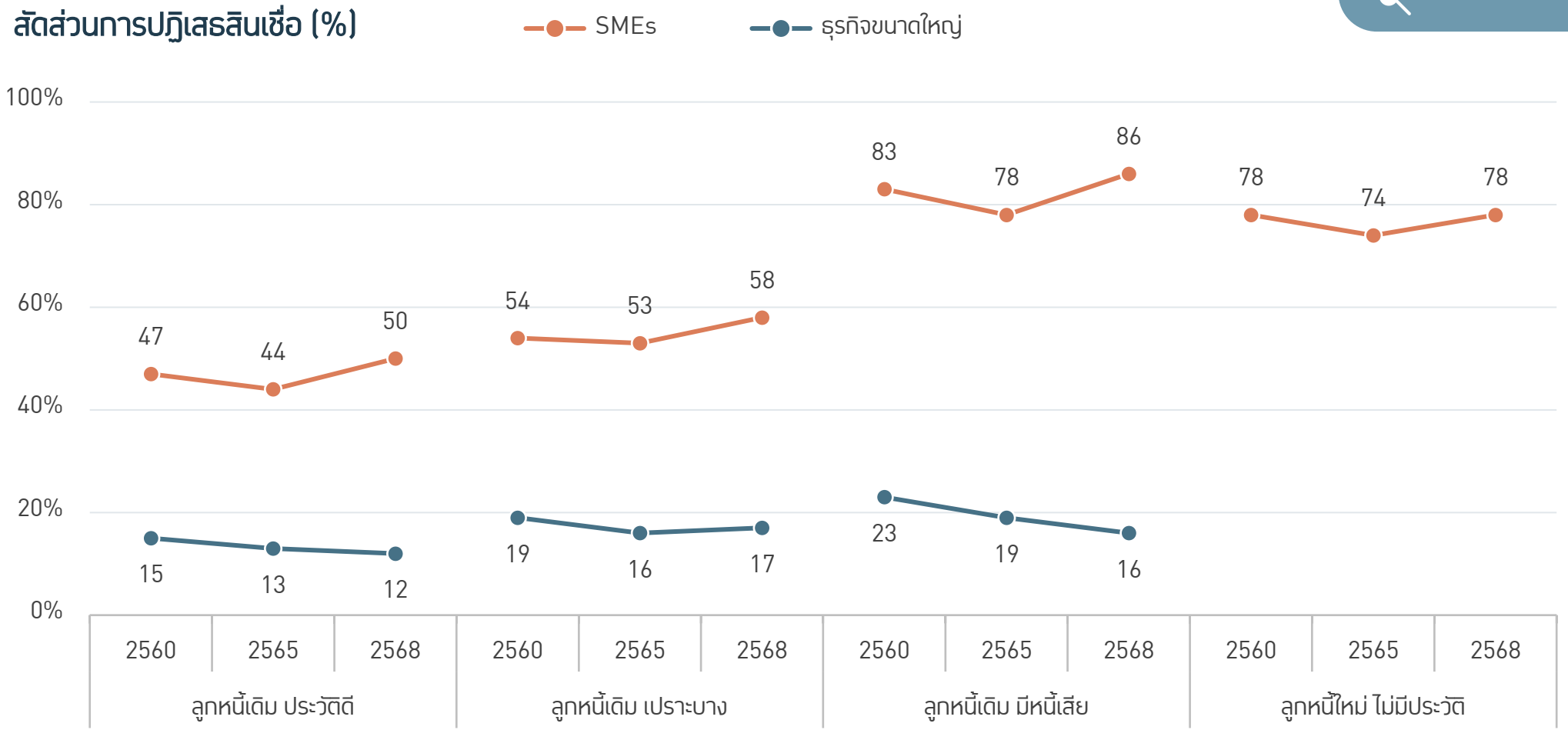

ที่มา: (1) ข้อมูลงบการเงิน จากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (CPFS) และข้อมูลสินเชื่อเพื่อการกำกับดูแลสถาบันการเงิน (RDT) ปี 2024 คำนวณโดยสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ - ไม่ครอบคลุม SMEs นอกระบบ (2) สินเชื่อระบบ ธพ. รวมเครือ ภายใต้การกำกับของ ธปท. โดยขนาดสินเชื่อธุรกิจแบ่งตามนิยามปรับปรุงใหม่ของ สสว. ที่พิจารณาจากรายได้และการจ้างงานร่วมกับวงเงินสินเชื่อ ขณะที่สินเชื่อ non-bank ภายใต้การกำกับของ ธปท. ใช้นิยาม สสว. ที่อิงรายได้และการจ้างงาน

เมื่อ ไม่มีข้อมูล ธนาคารจึงเลือก ‘ปฏิเสธ’ ไว้ก่อน

ลูกหนี้ใหม่ที่ ‘ไม่มีประวัติ’ ถูกปฏิเสธพอๆ กับลูกหนี้ที่ ‘มีหนี้เสีย’

FRICTION 1 ข้อมูล

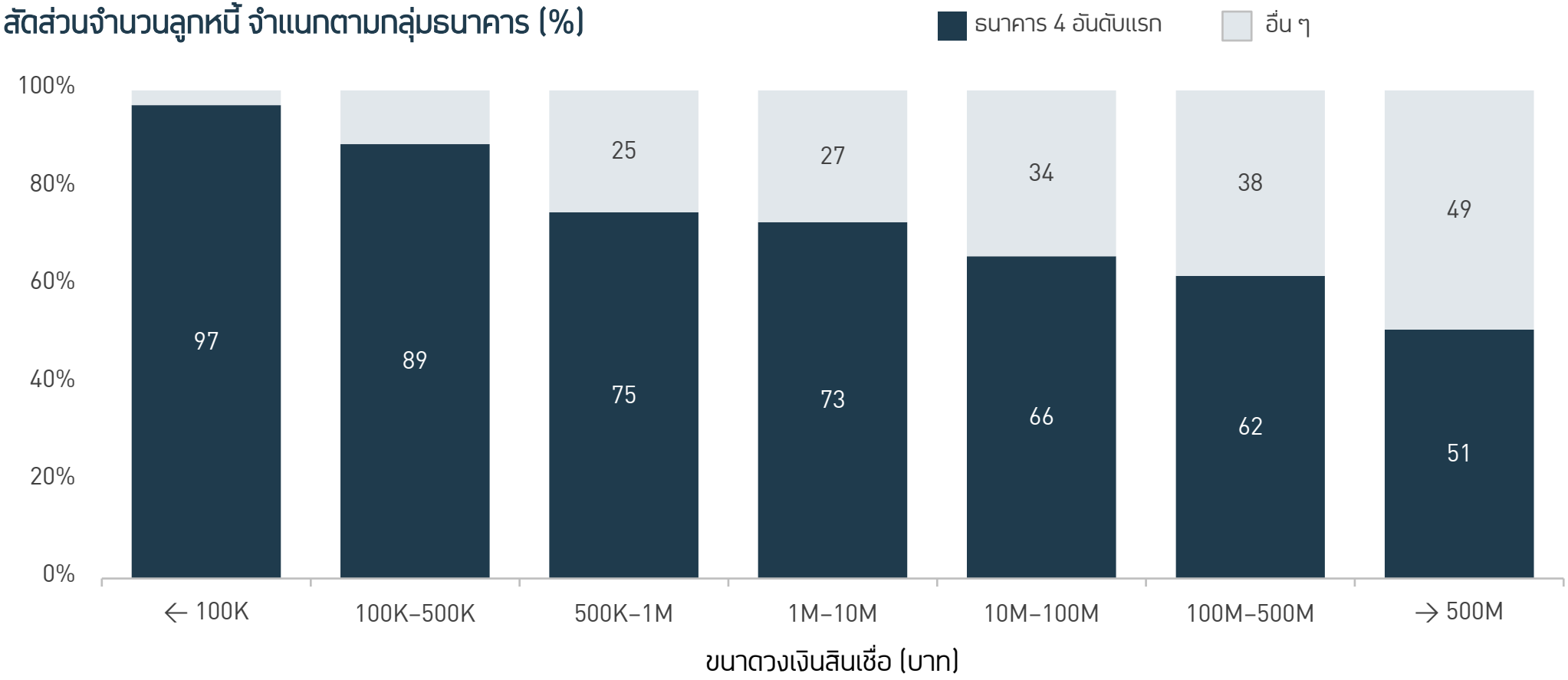

หมายเหตุ: ข้อมูล credit enquiry จาก NCB คำนวณโดยผู้เขียนในระดับคำขอสินเชื่อ; ผู้กู้ใหม่ไม่เคยมีประวัติสินเชื่อ คือผู้ที่ไม่มีข้อมูลสินเชื่อมาก่อนใน NCB หรือไม่มีข้อมูลลักษณะผู้กู้

ผู้ให้บริการในสินเชื่อวงเงินเล็กยังมีไม่มาก และ ‘กระจุกตัว’ ยิ่งวงเงินเล็ก ยิ่งมีทางเลือกน้อย

FRICTION 2 กระจุกตัวสูง

สัดส่วนจำนวนลูกหนี้ จำแนกตามกลุ่มธนาคาร (%)

ที่มา: ที่มา: ธปท. (ข้อมูลสินเชื่อเพื่อการกำกับดูแลสถาบันการเงิน. (RDT) ปี 2025) คำนวณโดยผู้วิจัย
หมายเหตุ: สินเชื่อเพื่อธุรกิจทั้งที่กู้โดยนิติบุคคลและบุคคลธรรมดา

กลุ่ม Unbanked ก็มีศักยภาพภาพ สามารถมีสินเชื่อในระบบได้

สินเชื่อที่มีคุณภาพ = ความสัมพันธ์ + สร้างวินัย + alternative data + สัญญาที่ยืดหยุ่น

เข้าใจ unbanked และ credit worthiness กับสินเชื่อ **สร้างเครดิตสร้างโอกาส** ของธนาคารออมสิน

The unbanked ที่ต้องการสินเชื่อ

79% รับจ้าง ค้าขาย อาชีพอิสระ
68% รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท
61% มีรายได้ไม่พอรายจ่าย
55% มีรายจ่ายฉุกเฉิน
52% เคยขอสินเชื่อแต่ไม่ได้

ลองให้เขากู้

- วงเงินเฉลี่ย 10,000 บาท ระยะเวลา 12 เดือน
- ชำระเท่ากันทุกเดือน
- สมัคร/อนุมัติผ่าน APP

ติดตามพฤติกรรมการชำระหนี้

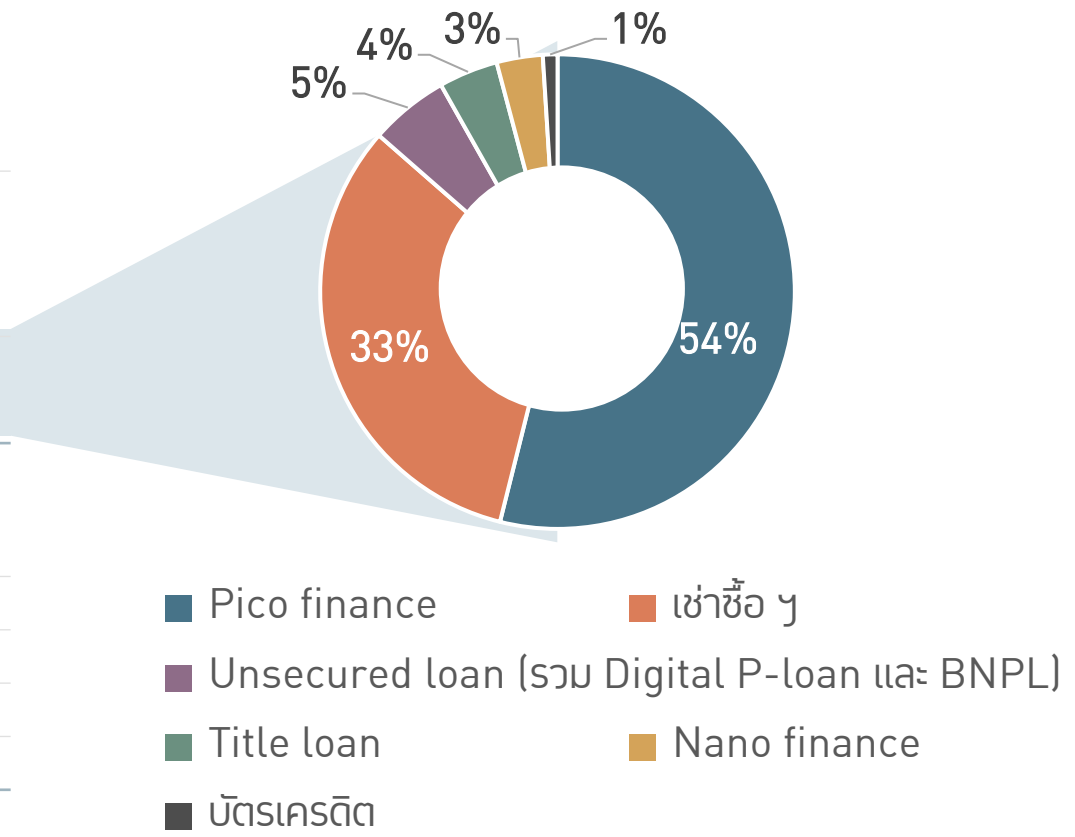
ปัจจัยที่สะท้อนพฤติกรรมการจ่าย สำหรับลูกหนี้ที่มี willingness to pay

1. ความสัมพันธ์กับธนาคาร
2. การผูกบัญชีรับเงินสวัสดิการ/ค่าน้ำค่าไฟ
3. พฤติกรรมการฝากถอนต่อเนื่อง
4. Shocks
5. ระดับรายได้และระดับเงินออม

ที่มา: ข้อมูลผู้เข้าร่วมโครงการสินเชื่อสร้างเครดิตสร้างโอกาสและข้อมูลจากแบบสำรวจผู้เข้าร่วมโครงการฯ ของ ธ.ออมสิน คำนวณโดยผู้เขียน
หมายเหตุ: การประเมินปัจจัยที่สะท้อนพฤติกรรมการจ่ายผ่านการใช้แบบจำลอง pooled logit regression ในระดับผู้กู้

Landscape ของสถาบันการเงินในตลาดสินเชื่อไทย:
กว่า 1 แสนแห่ง แต่ไม่ได้อยู่ใต้ร่มเดียวกัน

		ใน NCB	นอก NCB
ในกำกับ ธปท.	ธนาคารพาณิชย์ (36% สินเชื่อครัวเรือน)	17	11
	SFIs (28% สินเชื่อครัวเรือน)	6	0
	Non-banks (12% สินเชื่อครัวเรือน)	**127**	**1,908**
ในกำกับ หน่วยงานอื่น ๆ	สหกรณ์ (16% สินเชื่อครัวเรือน)	5	6,066
	กองทุนหมู่บ้าน	0	79,610
	โรงรับจำนำ	0	845
	กยศ.	0	1
	สถาบันการเงินชุมชน	0	22,639
นอกกำกับ	ผู้ประกอบการที่จดทะเบียนอื่น ๆ	0	722
	ผู้ประกอบการที่ไม่ได้จดทะเบียนอื่น ๆ	0	?

ที่มา: ธปท. กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กรมพัฒนาชุมชน บริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด (NCB) คำนวณโดยผู้เขียน

แก้ให้ตรง friction

‘3 ทิศทางนโยบาย’ ที่ต้องเดินไปพร้อมกัน และเสริมกันและกัน

FRICTION 1
ข้อมูลไม่สมมาตร
Asymmetric information

ระบบข้อมูลทางเลือก

FRICTION 2
กระจุกตัวสูง
Concentrated market

เพิ่มผู้เล่นในสินเชื่อวงเงินเล็ก

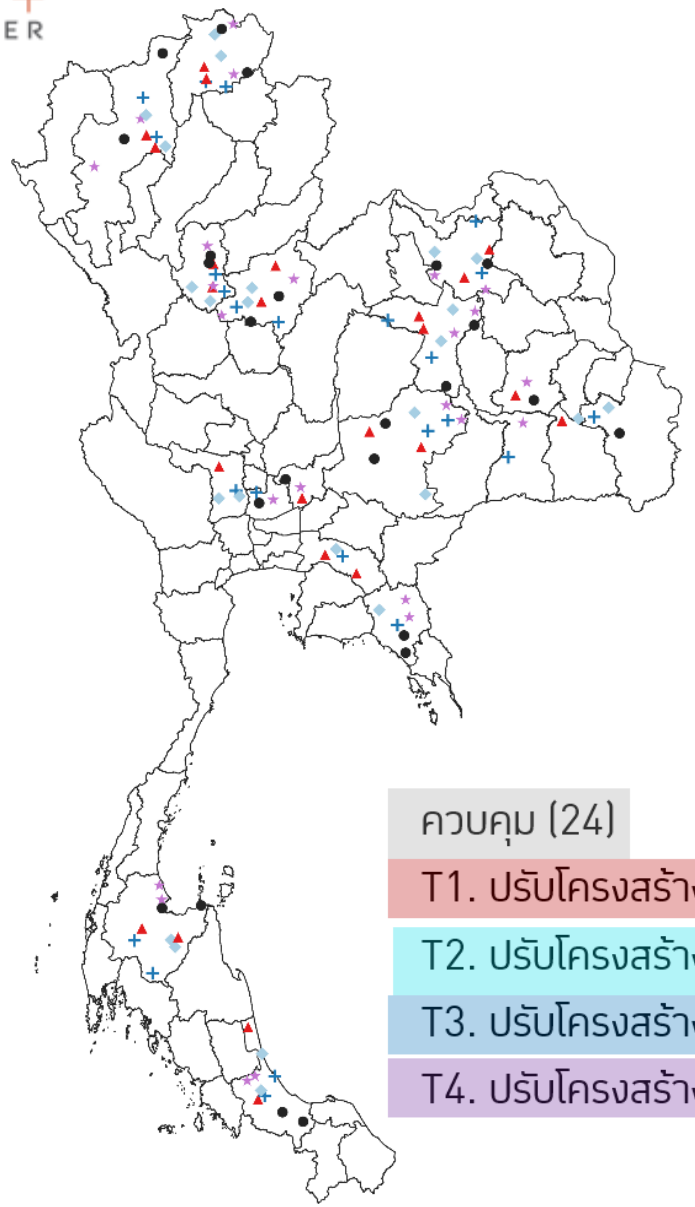
RISK
ความเสี่ยงสูง
High risk of new firms

แบ่งรับความเสี่ยงแบบมีเป้าหมาย

แก้หนี้ให้มีประสิทธิผล ต้องรอบด้าน และร่วมมือ

ตัวอย่างทดลองมาตรการแก้หนี้เกษตรกรกับ 120 สาขา ธ.ก.ส. ทั่วประเทศ

ควบคุม (24)

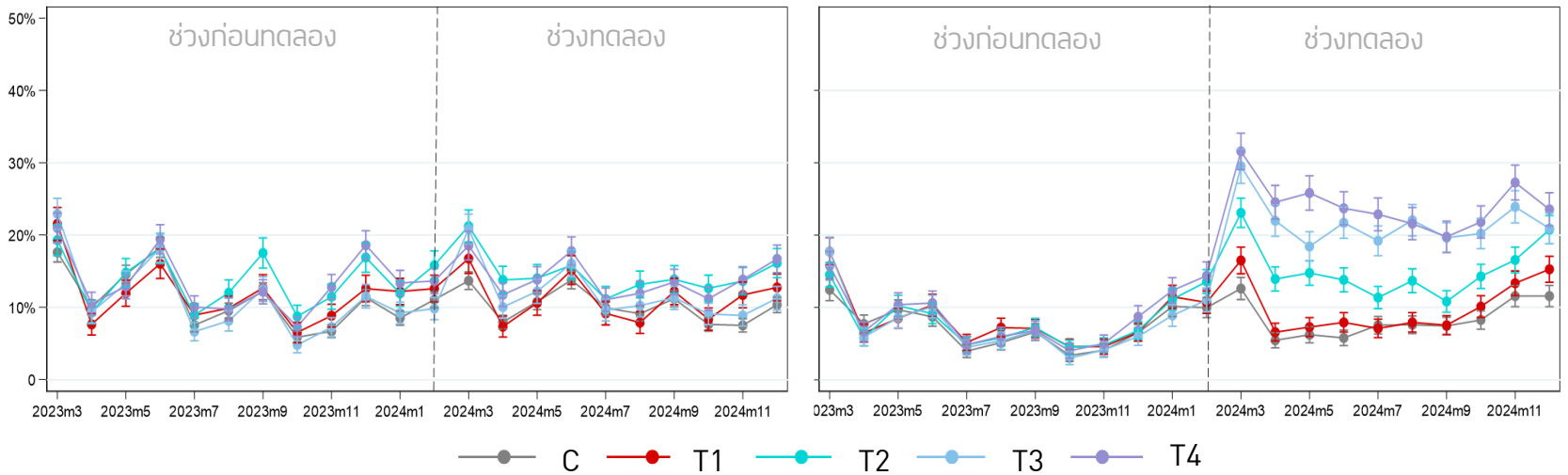
T1. ปรับโครงสร้าง

T2. ปรับโครงสร้าง + lottery

T3. ปรับโครงสร้าง + convenience

T4. ปรับโครงสร้าง + lottery + convenience

สัดส่วนลูกหนี้ที่ชำระถึงเงินต้น

ประสิทธิผลของมาตรการแก้หนี้ = ปรับโครงสร้างหนี้ให้ตรงศักยภาพ + บทบาทสถาบันการเงินเชิงรุก (สร้างความรู้ สร้างวินัย ลดข้อจำกัดการชำระ) + เพิ่มศักยภาพครัวเรือน

ที่มา: ปรับวิถีการเก็บหนี้ เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมชำระหนี้: บทเรียนจากการทดลองกับสถาบันการเงินและเกษตรกรทั่วประเทศ PIER aBRIDGEd (2026).